

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a felperesnek az alperes ellen ajándék visszakövetelése és egyéb iránt indított perében a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróságnál 4. P. 20.874/2007. számon megindított és a Debreceni Ítéltáblának Pf.II.20.290/2010/4. számú ítéletével befejezett perében az említett számú másodfokú határozat ellen a felperes által 23. sorszám alatt előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán az alulírott napon - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Az elsőfokú bíróság útján megkeresni rendeli a M. Körzeti Földhivatalt, hogy a v. hrsz-ú, H. u. 3. szám alatti, a V.i hrsz-ú, Sch. u. 20. szám alatti, valamint a V.i . és . hrsz-ú ingatlanokra feljegyzett felülvizsgálat tényét törölje.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 15 napon belül 100.000 (Egyszázezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

A felperes személyes költségmentessége folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illeték az állam terhén marad.

I n d o k o l á s :

A jogerős ítélet alapjául szolgáló tényállás szerint a felperes az alperes nagyapja.

A felperes az 1995. január 23-án kelt ajándékozási szerződéssel ifjabb C. I.nak - fiának, az alperes édesapjának - ajándékozta az 1/2 hányadban tulajdonában lévő V., Sch. u. 20. szám alatti ingatlant. Az ajándékozási szerződés 4. pontja szerint a felek kölcsönösen kijelentették, hogy az ingatlant a jövőben is közösen kívánják használni és hasznosítani.

A megajándékozott és az alperes édesanyja: C. S.né között fennállt életközösséget C. S.né megszakította, és a megajándékozott ingatlanából az alperessel együtt elköltözött. Ezt követően Ifj. C. I. 2006. május 3-án öngyilkos lett.

Halála után a hagyatéki eljárást Dr. B. Zs. m közjegyző folytatta le, aki a Kjö.175/2006/5. számú hagyatékátadó végzésével az elhunyt hagyatékát a törvényes öröklés rendje szerint az alperesnek adta át.

A rendszerváltozást követően a felperesnek lehetősége nyílt arra, hogy különböző személyektől „aranykoronát vásárolva” a V.i II. Rákóczi Ferenc Mezőgazdasági Szövetkezettől ezen aranykoronákért gyümölcsös művelési ágú ingatlan tulajdonjogát szerezzék meg. Ily módon a V.i . és a V.i . helyrajzi számú ingatlanok vételárát fizette ki a felperes, s az ingatlanok tulajdonosaként az ingatlan-nyilvántartásba ifjabb C. I.t jegyezték be.

1998. augusztus 24-én ifjabb C. I. megvásárolta a V.i . helyrajzi számú, a valóságban V., Hársfa u. 3. szám alatti építési telket 80.000 forint vételárért. 2003. decemberéig ezen ingatlanra a felperes és ifjabb C. I. által vásárolt építőanyagokból a család „kalákában” egy lakóépületet épített. Az építkezés költségeit a felperes és a fia azonos arányban viselték. A lakóépület építéskori anyagköltsége 5.331.371 forint, munkadíja 2.038.176 forint volt. A

felperes által az eljárás során becsatolt anyagszámlák ellenértéke összesen 2.434.904 forint, a telek 2003-as forgalmi értéke a felülepítmény nélkül 100.000 forint volt.

Ifjabb C. I. eltemettetésének költségeit a felperes viselte 104.000 forint összegben, s ő állíttatta a sírkövet 500.000 forintért. 800.000 forintot 2005. nyarán kölcsönadott a fiának, aki a tartozást nem fizette vissza. A felperes fiának tulajdonában állt - az alperes által megörökölt - forgalmi rendszámú Ford Fiesta gépkocsi forgalomba helyezésével összefüggésben a felperes fizetett be 39.300 forintot, és ő egyenlített ki a Merkantil Bank részére ifjabb C. I. helyett 48.550 forintot, míg közüzemi számlák fejében 34.362 forintot.

A felperes keresetében kérte, hogy a bíróság állapítsa meg a V., Sch. u. 20. szám alatti ingatlan 1/2 hányadával, továbbá a V.i . és . helyrajzi számú ingatlanokkal kapcsolatban a közte és néhai fia között létrejött ajándékozási szerződések érvénytelenségét, egyszersmind visszakövetelte az ajándékot a házasingatlan esetén arra hivatkozással, hogy az ajándékozásra azzal a feltevéssel került sor, hogy a megajándékozott őt idős korában ápolni, gondozni fogja, s e feltevés a fia halálával megghiúsult. A két gyümölcsös művelési ágú ingatlan esetén az ajándék visszakövetelését arra alapította, hogy azokra létfenntartása veszélyeztetett volta miatt van szüksége. Kérte, hogy a bíróság állapítsa meg, hogy a V., Hársfa u. 3. alatti ingatlan tulajdonjogát ráépítés címén teljes egészében megszerezte, s e címen 9.000.000 forint megfizetésére, másodsorban tulajdonjoga bejegyzésének túrésára kérte kötelezni az alperest. Hagyatéki hitelezői igényként 1.655.929 forint megtérítésére tartott igényt, s kérte az alperes költségben való marasztalását.

Az alperes a kereset nagyobb részének elutasítását és a felperes költségben való marasztalását kérte. Állította, hogy a Sch. u. 20. szám alatti ingatlan 1/2 hányadának ajándékozásakor az ajándékozásnak nem volt a felperes által kinyilvánított feltétele, míg a gyümölcsös ingatlanok tekintetében azzal érveit, hogy a felperes jövedelmi, vagyoni viszonyai miatt nincs rászorulva ezen ingatlanok tulajdonjogára, ezért az ajándék visszakövetelési igény elutasítását indítványozta. Előadta, hogy tudomása szerint a V., Hársfa u. 3. szám alatti ingatlanon álló felülepítményt a szülei építették saját anyagi eszközeik felhasználásával, ezért a ráépítés címén előterjesztett követelés megalapozatlan. A hagyatéki hitelezői igény címén érvényesített követelésből elismerte a sírkőállítás 500.000 forintos, a temetési költség 104.000 forintos, illetve a közüzemi számlák közül 10.998 forintos követelés alapos voltát.

Az elsőfokú bíróság az ítéletével kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 1.526.212 forintot, s kimondta, hogy e tartozásért az alperes a dr. B. Zs. közjegyző Kjó.175/2006/5. számú hagyatékátadó végzésében meghatározott vagyontárgyakkal felel. Megállapította, hogy a felperes a V.i . helyrajzi számú ingatlan 493/1000 tulajdoni hányadát ráépítés jogcímén megszerezte, s ezzel az alperes tulajdoni hányada 507/1000 tulajdoni hányadra csökkent. Ennek ingatlan-nyilvántartási átvezetése végett megkeresni rendelte a m Körzeti Földhivatalt. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította, s kimondta, hogy a felek a saját költségeiket maguk viselik.

Az ítéletének indokolása szerint alaptalannak találta a felperes ajándék visszakövetelése iránti igényét. A Sch. utca 20. szám alatti ingatlan ajándékozásáról szóló szerződés semmilyen feltételt nem tartalmazott, és a tanúvallomások alapján sem volt megállapítható az, hogy az ajándékozásra azzal a feltétellel került volna sor, hogy a felperest a néhai fia idős korában ápolni,

gondozni fogja, önmagában pedig az ajándékozó erkölcsi elvárása nem ad alapot az ajándék téves feltevés címén történő visszakövetelésére.

A gyümölcsös művelési ágú ingatlanokkal kapcsolatban a felperes által megjelölt jogcímet - az ingatlanok tulajdonjogára létfenntartása érdekében van szüksége az ajándékozónak, s az ajándék visszaadása a megajándékozott létfenntartását nem veszélyezteti - nem találta megalapozottnak, mert megállapította, hogy a felperes havi 35.000 forint nyugdíjat kap, ezt meghaladóan egy 10 éves tehergépkocsi után 70.800 forint, míg egy 4 éves személygépkocsi után 9.240 forint gépjárműadót fizet; rendelkezik 1 ha, 2002-es telepítésű gyümölcsös tulajdonjogával; házastársa szociális járadékos; a Sch. u. 20. szám alatti két szobás ingatlanban laknak, melynek 1/2 része a házastársa tulajdonát képezi, további 1/2 része a felperes haszonélvezeti jogával terhelt. Emellett a V., Hársfa u. 3. szám alatti az alperes tulajdonában lévő ingatlanon a felperesnek holtig tartó haszonélvezeti joga van. Rögzítette azt is, hogy a felperes a rendszerváltást követően tehergépkocsit vásárolt, fuvarozásra iparjogosítványt váltott ki, traktorral, tárcsával rendelkezett, mely eszközökkel vállalkozott. E tényekből azt a következtetést vonta le, hogy a felperes rendelkezik azzal a jövedelemmel és vagyonnal, ami a megélhetését biztosítja, ezért az ajándék visszakövetelésének jogszabályban írt feltételei nem állnak fenn.

A ráépítéssel kapcsolatos követelés kapcsán nem fogadta el az alperes védekezését, nem találta megállapíthatónak, hogy a Hársfa u. 3. szám alatti ingatlanon épített felülepítmény kizárólag az alperes szüleinek finanszírozásában épült meg. Az alperes édesapja ugyanis olyan jövedelemmel rendelkezett az építkezés 1999-2003. közötti idején, melyek az építkezés költségeinek fedezetére nem voltak elégségesek. Tényként állapította meg, hogy az építkezéshez

sem pénzügyi kölcsönt nem vettek igénybe, sem szociálpolitikai kedvezményt nem használtak fel. A felperes az építkezés tényleges anyagköltségének mintegy 30%-át fedező korabeli számlákkal igazolta, hogy a kivitelezés anyagköltségéhez ő is hozzájárult. Az építkezéssel kapcsolatban elhangzott tanúvallomásokat mérlegelve arra a következtetésre jutott, hogy az építkezés költségeit a felperes és a néhai ifjabb C. I. és családja egyenlő arányban viselték. A szakértői vélemény alapján állapította meg a felülépítmény műszaki értékét, azon belül az anyag- és díjtétel összegét, illetve a telek forgalmi értékét, s a Legfelsőbb Bíróság PK. 7. számú állásfoglalása V. pontja értelmezésével akként határozott, hogy a V., Hársfa u. 3. szám alatti ingatlan 493/1000 tulajdoni hányadát szerezte meg ráépítés jogcímén a felperes, és ennek következtében az alperes korábbi 1/1 hányadú tulajdonjogának mértéke 507/1000 hányadra módosult.

A felperes által érvényesített hagyatéki hitelezői igények közül az alperes elismerése, illetve a felperes által csatolt okiratok, valamint a kölcsön tekintetében a meghallgatott tanúk vallomása alapján megállapította, hogy ez az igény 1.526.212 forint erejéig alapos, ezt az összeget az alperes köteles a felperes részére megfizetni, e tartozásért a Ptk. 679. § (1) bekezdése alapján a hagyatéka tárgyaival és annak hasznáival felel.

Az elsőfokú ítélet ellen a felperes fellebbezéssel élt annak megváltoztatása és az ajándék visszakövetelése, valamint a ráépítés jogcímén előterjesztett keresetének teljes egészében helyt adó ítélet hozatala iránt.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását és a felperes fellebbezési eljárási költségben való marasztalását kérte.

A másodfokú bíróság az ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, fellebbezett részét helybenhagyta. Kötelezte a felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az alperesnek 100.000 forint fellebbezési eljárási költséget.

A döntését azzal indokolta, hogy a felperes keresetében az ajándékozási szerződések érvénytelenségének megállapítását kérte, anélkül, hogy megindokolta volna, hogy miért tekinti azokat érvénytelennek. Ezzel kapcsolatban megjegyezte a másodfokú bíróság, hogy az ajándékozási szerződés is lehet semmis vagy megtámadható az általános szabályok szerint, az érvénytelenségi oknak azonban a szerződéskötéskor kell fennállnia. Az ajándék visszakövetelését mindig valamilyen utólagos körülményváltozás alapozhatja meg, s az nem hat ki a szerződés érvényességére, sőt az ilyen igény érvényesítésének feltétele az érvényes ajándékozási szerződés.

A felperes módosított keresetében a Sch. utcai ingatlan 1/2 tulajdoni hányadát a Ptk. 582. § (3) bekezdésére, a két gyümölcsös tulajdonjogát a Ptk. 582. § (1) bekezdésére hivatkozással követelte vissza. A fellebbezésben az utóbbi két ingatlannal kapcsolatban a követelése jogalapjaként a feltevés megghiúsulására is hivatkozott, ez a keresetváltoztatás azonban - figyelemmel arra, hogy a két különböző jogcím jogi és ténybeli alapja eltérő - olyan új kereset előterjesztésének minősül, mely a Pp. 247. §-a szerint a másodfokú eljárásban nem megengedett, ezért a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét e körben csak az elsőfokú eljárásban előterjesztett jogcím figyelembe vételével bírálta felül.

A Ptk. 582. § (3) bekezdése alapján az ajándékozás alapjául szolgáló feltevés végleges megghiúsulása miatt a Legfelsőbb Bíróság PK. 76. számú állásfoglalásának I. pontja szerint csak akkor követelhető vissza az ajándék, illetőleg csak akkor követelhető az ajándék helyébe lépett érték, ha az ajándékozás összes körülményére

kiterjedő vizsgálódás alapján az állapítható meg, hogy valamilyen lényeges körülményre vonatkozó feltevés indította az ajándékozót az ajándékozásra, s e feltevés nélkül az ajándékozásra kétséget kizáróan nem került volna sor. E konjunktív feltételek fennálltának bizonyítása az ajándékozót terheli.

Egységes az ítélkezési gyakorlat abban, hogy az ajándék visszakövetelésére e jogcímen kizárólag akkor kerülhet sor, ha a visszakövetelés alapjául szolgáló feltevést az ajándékozó az ajándékozaskor kifejezetten vagy legalább a megajándékozott által kétséget kizáróan felismerhető módon kinyilvánította. Az ajándékozó esetleges elképzelései vagy reményei, amelyet sem az ajándékozaskor, sem később nem juttatott kifejezésre, nem azonosíthatóak a jogszabályban megkívánt feltevéssel (BH 1985/104., 1997/486., 2009/355.). Az ilyen megszorító értelmezésnek megfelelő feltevés ajándékozaskori megléte kétséget kizáró bizonyítottságának hiányában fogalmilag nem kerülhet szóba a feltevés végleges megghiúsulása sem (BH 1983/126.). Az ajándékozó erkölcsi elvárása önmagában nem ad alapot az ajándék téves feltevés címén történő visszakövetelésére (BH 2000/490.). A téves feltevése alapított visszakövetelési jog érvényesítése során elsősorban az ajándékozás időpontjában fennállott és az ajándékozó szándékát döntően meghatározó kívánalmat kell bizonyítani, amely nem azonosítható az ajándékozó általános erkölcsi elvárásaival, hanem konkrétan kinyilvánított, a megajándékozott számára is felismerhető feltevést kell kifejezésre juttatnia.

Az e körben kihallgatott tanúk közül egyedül a felperes veje, M. J. utalt vallomásában arra, hogy az ajándékozás feltétele volt, hogy „néhai sógora gondoskodni fog apósáról, ha az élet úgy hozza”, ám e nyilatkozat nem elégséges a szükséges feltevés fennálltának igazolására.

Nem vitás, hogy a felperes jó anyagi körülmények között élt, aki mindkét gyermekét egyformán igyekezett támogatni, a lányának is házat épített. A felperes két gyermekének családjában a gyermekek száma is azonos, nem indokolta semmi, hogy a fiával szemben támasszon gondozására irányuló elvárást, különösen arra tekintettel, hogy nem támogatta ifjabb C. I. párválasztását sem, s emiatt soha nem volt felhőtlen a kapcsolat közöttük. A felperes házastársa adta elő, hogy „semmiképpen nem akarom megengedni, hogy azt a vagyont, amiért én és a férjem dolgoztunk meg, azt elvigyék”. E tényekből, nyilatkozatokból, körülményekből nem vonható le olyan következtetés, hogy a felperes az állított feltevését bármilyen módon kifejezésre juttatta volna. Hangsúlyozza az ítéletábra, hogy a Csjt. 60-69. §-ában biztosított tartásra való jogosultság és a Ptk.-ban szabályozott tartás reményében nyújtott ajándék vissza követelése iránti igény két különböző személyes jog, a Csjt. szerint a leszármazót terhelő tartási kötelezettség nem azonosítható az ajándékozáskor egyértelműen kinyilvánított tartás reményére vonatkozó feltevéssel.

Összességében helytállóan állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy az ajándékozásnak nem volt az ajándékozó által kinyilvánított feltétele, ilyen feltevés hiányában pedig az e címen való visszakövetelési jog további tényállási elemeinek vizsgálata szükségtelen.

A két gyümölcsös esetében a felperes keresetét a Ptk. 582. § (1) bekezdésére alapozta. A másodfokú bíróság ezzel kapcsolatban a Ptk. miniszteri indokolására és a Legfelsőbb Bíróság egy eseti döntésében (BH 2008/149.) foglaltakra utalt, amely szerint az ajándék visszakövetelésének létfenntartás céljából csak a megajándékozott életében van helye; örököseivel szemben ilyen igény nem támasztható. Az eseti határozat szerint „a Ptk. 582. §-ának (1) bekezdéséhez fűzött indokolás és az ennek nyomán kialakult

következetes bírói gyakorlat értelmében a visszakövetelés jogát a megajándékozott halála megszünteti. Az ő örökösei ugyanis már nem állnak olyan viszonyban az ajándékozóval, ami indokolttá tehetné a visszakövetelési jog elismerését. Az egyébként is kivételes ajándék visszakövetelési jog előfeltételeit ilyen esetben nem a szerződő felek között, hanem az egyik szerződő fél és annak jogutódjai viszonylatában kellene vizsgálni, amely eleve kizárja az eredetileg szerződő felek releváns körülményeinek feltárását."

Mindemellett csupán megjegyezte a másodfokú bíróság, hogy az elsőfokú bíróság a felperes létfenntartásának veszélyeztetett voltával kapcsolatban a bizonyítékokat helyesen, nem iratellenesen mérlegelte. A felperes jövedelmi és vagyoni viszonyai vonatkozásában a felperes személyes előadása alapján állapította meg azt, hogy a felperesnek 1 ha külterületi gyümölcsös ingatlan áll tulajdonában, melyen almatermesztéssel foglalkozik, továbbá a Sch. utcai, fele részben házastársa, fele részben az alperes tulajdonában lévő ingatlan 1/2 hányadán, illetve az alperes tulajdonában lévő Hársfa utcai ingatlan egészen holtig tartó haszonélvezeti joga van. A felperes előadta azt is, hogy a háza körül 200 m² területen fólia alatt paprikát, paradicsomot is termeszt. Az elsőfokú bíróság e körben megjegyezte, hogy „a rendszerváltozást követően tehergépkocsit vásárolt, fuvarozással iparjogosítványt váltott ki, traktorral, tárcsával rendelkezett, mely eszközökkel vállalkozott." A felperes a fellebbezésében állította, hogy e vagyontárgyak már nincsenek a tulajdonában, ám az elsőfokú ítélet megállapításai a felperes személyes nyilatkozata alapján megfelelnek a valóságnak, a bíróság által használt múlt idő pedig egyértelművé teszi, hogy e vagyontárgyakat, s az egyéb rögzített tényeket a felperes jelenlegi vagyoni viszonyainak megállapításakor nem vette figyelembe.

A ráépítésre alapozott igény elbírálása során az elsőfokú bíróság minden, a felek által indítványozott bizonyítást foganatosított: a tanúkat meghallgatta, az okiratokat figyelembe vette, szakértői véleményt szerzett be, s e bizonyítékokat a Pp. 206. §-a előírásainak megfelelően mérlegelte, az ezzel kapcsolatban kifejtetteket a másodfokú bíróság egyetértett.

A felperes ara hivatkozott, hogy a Hársfa utcai építkezést teljes egészében ő finanszírozta, az építőanyagokat kizárólag ő vásárolta. A bizonyítás e tekintetben a Pp. 164. § (1) bekezdés alapján őt terhelte. A rendelkezésére álló számlákat ezzel összefüggésben becsatolta, azokat a szakértő és a másodfokú bíróság is maradéktalanul elfogadta a felperes kivitelezéshez való hozzájárulása mértékének megállapítása során. E számlák közül azonban a falazótégla 329.218 forintos, és a betongerenda 152.460 forintos vételét igazoló ifjabb C. I. nevére van kiállítva, ami kétségteljesen teszi a felperes állítását, tekintettel arra is, hogy előadása szerint az építőanyag szállítását ő bonyolította le, míg házastársa tanúvallomása szerint ezen anyagokat is ők rendelték meg. Így nincs más ésszerű magyarázata e ténynek, minthogy ezeket az anyagokat ifjabb C. I. vásárolta.

Az építkezésben kétségtelenül részt vett a felperes, ezért javára nemcsak az anyagszámlák, hanem a munkája ellenértékét is el kellett számolni, s ezt a másodfokú bíróság meg is tette.

Nem hagyható figyelmen kívül az, hogy több tanú az alperesre, illetve ifjabb C. I.-ra tekintettel vett részt a kivitelezésben (S. L., P. B., G. M., G. A.), akiket előadásuk szerint ifjabb C. I. fizetett, így az ő munkájuk ellenértékét a néhai építkezéshez való hozzájárulásaként kell elszámolni.

G. M. - ifjabb C. I. korabeli munkatársa - arról is nyilatkozott, hogy havonta 60.000 - 80.000 forint volt átlagban a keresetük, míg S. L.né előadta, hogy „jól keresett a néhai és hát jövedelmük származott a közösen művelt gyümölcsösből is”.

Mindezek, valamint az elsőfokú bíróság által is figyelembe vett egyéb körülmények alapján e körben is megalapozott az elsőfokú bíróság határozata.

Tekintettel arra, hogy a fellebbezés a hagyatéki igény címén előterjesztett keresetet részben elutasító döntést nem sérelmezte, az ítélet e részét, valamint az alperest marasztaló rendelkezéseket a másodfokú bíróság a Pp. 253. § (3) bekezdése alapján nem érintette, míg a határozatot egyebekben a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

A jogerős ítélet ellen a felperes felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő - annak tartalmát tekintve - a másodfokú bíróság ítélete keresetet részben elutasító rendelkezésének a hatályon kívül helyezése, valamint az elsőfokú bíróság ítélete ugyanezen rendelkezésének a megváltoztatása és az ajándék visszakövetelése, valamint a ráépítés jogcímén előterjesztett keresetének teljes egészében helyt adó ítélet hozatala iránt.

A felülvizsgálati kérelmének részletesen kifejtett indokai szerint a jogerős ítélet alapjául szolgáló tényállás megállapításának a módja a Pp. 164. § (1) és 206. § (1) bekezdését, a perben eljáró bíróságoknak az arra alapított érdemi döntése pedig a Ptk. 582. § (1) bekezdését sérti.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban tartására irányult.

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el, és a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (2) bekezdése alapján csak a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta felül.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

I. A Pp. 270. §-ának (2) bekezdésében és 271. §-a (1) bekezdésének a) - b) és 1) pontjában foglaltakból az következik, hogy a felülvizsgálati eljárásnak, mint rendkívüli perorvoslatnak csak az lehet a tárgya, ami a fellebbezési eljárásnak, mint rendes jogorvoslatnak is tárgya volt.

A felperes a fellebbezésében az elsőfokú bíróság ítéletének a hagyatéki hitelezői igényére vonatkozó rendelkezéseit nem sérelmezte, ezért a Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelem örökhagyó gépkocsijával kapcsolatos tartozásra, illetőleg kezességi megállapodásra vonatkozó részének az érdemi elbírálását a Pp. 273. §-a (2) bekezdése a) pontjának analóg alkalmazása alapján mellőzte.

II.1. A felülvizsgálati kérelem érdemben is elbírálható része körében a jogerős ítélet a peres felek egymással részben ellentétes előadásának, a kihallgatott tanúk vallomásának, valamint a becsatolt okirati bizonyítékok adatainak az egymással való egybevetése, azok okszerű, logikai ellentmondásoktól mentes, és a Pp. 206. § (1) bekezdésében foglalt elveknek egyébként is megfelelően történő értékelése alapján, megalapozottan állapította meg a felek jogvitájának az érdemi elbírálásához szükséges tényállást.

Ennek során a bizonyítási teher Pp. 164. § (1) bekezdésében foglalt főszabályának a helyes alkalmazásával értékelték a perben eljáró bíróságok a felperes terhére mindazon tények bizonyítatlanságának a

következményeit, amelyek vonatkozásában a felperesnek állott érdekében az, hogy az alperes tagadásában szemben a saját tényállításait a bíróság valóban fogadja el.

2. Az első- és a másodfokú bíróság az ítéletének indokolásában - a Pp 221. § (1) bekezdésében foglalt követelményeknek megfelelően - röviden előadta az általa megállapított tényállást az arra vonatkozó bizonyítékok megjelölésével, hivatkozott azokra a jogszabályokra, amelyeken az ítélete alapszik, megemlítette röviden azokat a körülményeket, amelyeket a bizonyítékok mérlegelésénél irányadónak vett és utalt azokra az okokra is, melyek miatt valamely tényt nem találta bizonyítottnak.

Ennél részletesebb indokolási kötelezettséget sem a Pp. hivatkozott rendelkezése, sem más eljárásjogi szabály nem ró a bíróságra, és nem követeli meg - többek között - azt sem, hogy az ítéletének indokolásában minden egyes tanú vallomásának az értékelésére külön-külön név szerint is kitérjen. Arra pedig a Legfelsőbb Bíróság már számos eseti döntésében rámutatott, hogy sem megalapozatlannak, sem iratellenesnek nem tekinthető a megállapított tényállás akkor, ha egyes bizonyítékokkal ellentétes ugyan, más bizonyítékok viszont azt kellően alátámasztják.

Semmiféle olyan adat nem merült fel a perben, amely arra utalna, hogy a Hársfa u. 3. szám alatti ingatlanon folytatott építkezéséhez szükséges anyagok beszerzésében a felperesen és az alperes néhai édesapján kívül a felperes édesapja is részt vett volna, az építési anyagok megvételére vonatkozó számlát pedig az eladó a vevő által megjelölt névre állítja ki. A felperes maga sem állította, hogy az építkezéshez szükséges valamennyi építési anyagot ő maga vásárolta volna meg, az általa beszerzett anyagok számláját pedig nyilvánvalóan a saját nevére kérte kiállítani. Helyesen járt el tehát az első- és a másodfokú bíróság akkor, amikor a felperes

által megvásárolt építési anyagok összegét az ő nevére kiállított számlák adatai alapján határozták meg, nem tulajdonítottak viszont jelentőséget annak, hogy a felperessel nem csupán az elhalt fia, hanem az édesapja is azonos családi és utónevet viselt, illetve visel, ezért a felperes és az elhalt fia vonatkozásában a néhai örökhagyó, a felperes és az édesapja vonatkozásában viszont a felperes minősült Ifj. C. I.nak.

Helyesen hivatkozik ugyan a felperes arra, hogy a családi viszonyon alapuló vagyoni jogi ügyekről éppen a feleknek a Pp. 13. § (2) bekezdésében meghatározott hozzátartozói bírnak leginkább tudomással, hiszen ez az oka annak, hogy a családi viszonyon alapuló vagyoni jogi ügyekben a Pp. 170. § (3) bekezdésének b) pontja szerint a hozzátartozók e minőségükre tekintettel a tanúvallomás megtételét meg sem tagadhatják. Iratellenes viszont az az érvelése, hogy a felperes vejének: M. J.nak az ajándék visszakövetelésének az alapjául szolgáló feltevés ajándékozáskori fennállásra vonatkozó tanúvallomását a perben eljáró bíróságok a hozzátartozói minősége miatt nem fogadták volna el. A jogerős ítélet indokolása ugyanis nem hagy kétséget afelől, hogy a felperes által állított feltevés megállapíthatóságát az zárta ki, hogy a per adatai szerint a felperes mindkét gyermekét egyformán igyekezett támogatni, mindkét gyermekének családjában három kiskorú gyermek nevelkedett, ezért semmi nem indokolta volna azt, hogy a fiával szemben támasszon gondozásra irányuló elvárást, különösen arra tekintettel, hogy a felperes és az örökhagyó közötti kapcsolat nem volt felhőtlen, mert a felperes ellenezte a fia párválasztását.

A Pp. 270. § (2) és 275. § (3) bekezdésében foglaltakból viszont az következik, hogy a tényállás megállapításának a módjára vonatkozó és az ügy érdemi elbírálására is lényeges kihatással lévő eljárásjogi szabálysértés hiányában a szabad bírói mérlegeléssel megállapított tényállás felülvizsgálati eljárás keretében történő

felülmérlegelésének, a bizonyítékok újbóli értékelésének nincs helye.

III.1. Minthogy az ajándékozással a megajándékozott ingyenesen gazdagodik, erkölcsi kezezettsége, hogy ne legyen közömbös akkor, ha a körülmények változása folytán az ajándékozó létfenntartása veszélybe kerül. Ezt az erkölcsi követelményt a Ptk. 582. § (1) bekezdése jogi kötelezettséggé avatja amikor úgy rendelkezik, hogy a még meglevő ajándékot az ajándékozó visszakövetelheti annyiban, amennyiben arra létfenntartása érdekében szüksége van, és az ajándék visszaadása a megajándékozott létfenntartását nem veszélyezteti.

Az idézett törvényhely - annak miniszteri indokolása szerint - a visszakövetelési jogot nem köti határidőhöz, azzal az ajándékozás megtörténte után bármilyen hosszú idő múltán élhet az ajándékozó. Örökösre viszont ez a jog nem száll át, az ő anyagi romlásuk nem szolgálhat alapul az ajándék visszakövetelésére. A fentiekhez képest ugyancsak megszünteti a visszakövetelés jogát a megajándékozott halála, az ő örökösei már nem állnak olyan jogviszonyban az ajándékozóval, ami indokoltá tehetné a visszakövetelési jog elismerését.

Az alperes elhalt édesapja a V.i . és . helyrajzi számú gyümölcsös művelési ágú ingatlanokat a felperes általi ajándékozás útján szerezte ugyan meg, az alperesre viszont azok tulajdonjoga a megajándékozott örökhagyó halála folytán, öröklés jogcímén szállott át. Az ajándékozó felperes a megajándékozott örökhagyó életében a létfenntartásának veszélyeztetettsége okából az ajándék visszakövetelésére irányuló igényt vele szemben nem érvényesített, a megajándékozott halála pedig ezt a jogát végleg megszüntette, ezért az alperessel, mint a megajándékozott örököseivel szemben ilyen igényt - a másodfokú bíróság helyes indokai szerint - már az

egyéb törvényes feltételek kétséget kizáró bizonyítottsága esetén sem támaszthat (BH 2008/149.).

2. A Ptk. 582. § (3) bekezdése alapján az ajándékozó visszakövetelheti az ajándékot vagy követelheti az ajándék helyébe lépett értéket akkor is, ha az a feltevés, amelyre figyelemmel az ajándékot adta, utóbb véglegesen megghiúsult, és enélkül az ajándékozásra nem került volna sor.

a) A Legfelsőbb Bíróság - idézett törvényhelyhez kapcsolódó - PK 76. számú állásfoglalásának I. pontja szerint az ajándékozás alapjául szolgáló feltevés végleges megghiúsulása miatt csak akkor követelhető vissza az ajándék, illetőleg csak akkor követelhető az ajándék helyébe lépett érték, ha az ajándékozás összes körülményére kiterjedő vizsgálódás alapján az állapítható meg, hogy valamilyen lényeges körülményre vonatkozó feltevés indította az ajándékozót az ajándékozásra, s e feltevés nélkül az ajándékozásra nem került volna sor. E tekintetben a bizonyítás az ajándékozót terheli.

Az ajándék idézett törvényhely alapján történő visszakövetelésének - a jogerős ítélet helyes indokai szerint - két együttes (konjunktív) törvényi feltétele van, nevezetesen: egyrészt az ajándékozó ajándékozásra indító egyoldalú feltevésének vagy jövőre vonatkozó várákozásának a végleges megghiúsulása, másrészt az, hogy e feltevés hiányában az ajándékozásra nem került volna sor.

Egységes ezért az ítélkezési gyakorlat abban, hogy az ajándékozás alapjául szolgáló feltevés megghiúsulása miatt az ajándék visszakövetelésére csak akkor kerülhet sor, ha a visszakövetelés alapjául szolgáló feltevést az ajándékozó kifejezetten vagy legalább a megajándékozott által kétséget kizáróan felismerhető módon kinyilvánítja. Az ajándékozó esetleges olyan egyoldalú elképzelései vagy reményei, amelyeket sem az ajándékozaskor, sem

később nem juttatott kifejezésre, nem azonosíthatóak a jogszabályban említett feltevéssel. Nem pótolja a jogszabályban említett feltevés ajándékozáskori meglétét az, ha az ajándékozásra esetleg meggondolatlanul került sor, és ezért azt az ajándékozó később esetleg megbánta, és az ilyen megszorító értelmezésnek megfelelő feltevés kétséget kizáró bizonyítottságának a hiányában fogalmilag nem kerülhet szóba a feltevés végleges meghíúsulása sem (LB Pfv.II.20.640/1996. - BH 1998/3/126.).

Nem nyert bizonyítást a perben az, hogy a felperes a Sch. u. 20. szám alatti ingatlanilletőség alperesi jogelődnek való ajándékozásakor akár kifejezetten, akár a megajándékozott örökhagyó által kétséget kizáróan felismerhető módon kinyilvánította volna azt a feltevését, hogy az ajándékozás fejében a megajándékozott őt idős korában ápolni és gondozni fogja majd.

E feltétel kétséget kizáró bizonyítottsága esetén is kizárná viszont az ajándék felperes általi visszakövetelésének a lehetőségét az, hogy az ajándékozás - másodfokú bíróság által helyesen kiemelt - előzményei és körülményei, valamint a felek ezt követően tanúsított magatartása kifejezetten cáfolják annak a valószínűségét, hogy az állítólagos ilyen feltevés hiányában az ajándékozásra nem került volna sor.

b) A PK 76. számú állásfoglalás III. pontja ugyanakkor kimondja azt is, hogy az ajándékozás alapjául szolgáló feltevés végleges meghíúsulása miatt az ajándék - az egyéb feltételek megléte esetén is - csak akkor követelhető vissza a megajándékozott örökösétől, illetőleg az örököstől csak akkor követelhető az ajándék helyébe lépett érték, ha e jog gyakorlása a feltevés jellegére, az ajándékozás körülményeire és az ajándékozó életviszonyainak alakulására tekintettel a társadalmi felfogás szerint indokolt.

A felperes által hivatkozott, de nem bizonyított feltevés jellege, az ajándékozás körülményei, valamint a feleségével változatlanul együttélő és a lányával, illetve annak családjával jelenleg is jó családi kapcsolatban lévő felperes életviszonyainak alakulására tekintettel a társadalmi felfogás szerint sem indokolt az, hogy a felperes az elhalt fiának adott ajándékot az ajándékozáskor még csupán az 5., a megajándékozott édesapjának a halálakor pedig a 16. életévében lévő alperestől valójában kizárólag azért követelhesse vissza, mert megghiúsult az a feltevése, hogy a fia „a természet rendje szerint” túléli őt.

A kifejtettek miatt a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet -a Pp. 270. § (1) bekezdése alapján alkalmazott Pp. 254. § (3) bekezdése alapján az érdemi döntés helyes indokaira is utalva - a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A Pp. 270. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése, valamint a költségmentesség bírósági eljárásban való alkalmazásáról szóló 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a alapján rendelkezett a Legfelsőbb Bíróság az alperes felülvizsgálati eljárással felmerült költségeinek, valamint a le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéknek a viseléséről.

Budapest, 2011. március 22.

a tanács elnöke, előadó bíró, bíró.

A kiadmány hitelével: tisztviselő